

Ahmet Yesevi ve Orta Asya Türk Tarihine Etkileri

Ahmet Yesevi and His Influence on the History Central Asian Turks

ÖZET

Ahmet Yesevi, Orta Asya bozkırlarında yaşamış göçer halkların günlük ve manevi hayatlarında yer etmiş, onlara İslam tasavvufunu öğretmiş ve sevdirmiştir. Halkın anlayabileceği sade bir dil kullanmış olması da etki alanını oldukça genişletmiştir. Ahmet Yesevi, Türk boyları arasında asırlarca yaşayan ilkeleri ile Türk dünyasının gönüllerine ve ruhlarına güzellikler katmıştır. Hikmetlerini Türkçe olarak ifade etmiş, Türk dilinin korunmasına katkıda bulunmuştur. On ikinci asırda Türkistan'da yaşayan Türk kültür tarihimizin irfan sahibi önemli şahsiyetlerinden biri olan Ahmet Yesevi benimsemiş olduğu fikirleriyle yüzyıllar boyu insanları derinden etkilemiştir. Halk tarafından rahatlıkla anlaşılabilen sade bir dil kullanması, hikmetli sözleri ile düşündürmesi, günlük hayatta halk ile iç içe olması Orta Asya'da İslamiyet'in yanı sıra tasavvuf kültürünün de yerleşmesinde etkili olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkistan, Ahmet Yesevi, Yesevilik, tasavvuf, Yesi, Orta Asya, ABSTRACT

Ahmet Yesevi lived among the nomadic peoples of the Central Asian steppes and significantly influenced their daily and spiritual lives by teaching them Islamic mysticism and making it beloved. His use of a simple language that people could understand greatly expanded his reach. Ahmet Yesevi added beauty to the hearts and souls of the Turkish world with the principles he instilled among the Turkish tribes for centuries. He expressed his wisdom in Turkish, contributing to the preservation of the Turkish language. In the 12th century, Ahmet Yesevi, an important figure in the history of Turkish culture who lived in Turkestan, deeply influenced people for centuries with his adopted ideas. His use of a simple language that the public could easily understand, his thoughtful words of wisdom, and his close interaction with people in daily life were influential in establishing not only Islam but also the culture of mysticism in Central Asia.

Keywords: Turkistan, Ahmet Yesevi, Yesevism, Sufism, Yesi (often referred to as Yasi or the city of Turkistan), Central Asia.

GİRİŞ

Pir-i Türkistan ismi ile efsaneleşen büyük Türk mutasavvıfı Ahmet Yesevi Türk kültürü ile İslam kültürünü ve Türk halkının İslami değerleri benimsemesini sağlamıştır (Gölpınarlı, 1990: 180). Oluşturduğu Yesevilik ekolü, ideal şahsiyeti ve fikirleri ile yaşadığı dönemde de sonrasında da sevilmiştir. Böylelikle tüm Türkistan'da ve bozkır halkları arasında Yesevilik düşüncesi kabul görmüştür. Geçimini tahta kaşıklar yaparak temin eden Ahmet Yesevi insanların kalplerini hoşgörüsüyle tevazu ve adaleti ile fethetmiştir. Orta Asya Türk dünyasında Türk halklarının sosyal hayatlarında Ahmet Yesevi'nin fikirleri derin tesirler bırakmıştır.

AHMET YESEVİ

Farklı coğrafyalarda hüküm sürmüş olan Türk toplulukları arasında en fazla saygı ve kabul görüp şöhret bulan Ahmet Yesevi'nin hayatı ve yaşayışı hakkında destanlaşan ve menkıbeleşen çeşitli rivayetler bulunur. Türk tasavvuf kültüründe Pir-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevi, Hâce-i Türkistan, Kul Hâce Ahmet gibi unvanlarla anılan Türkistan'ın ve Anadolu'nun manevi fatihi Ahmet Yesevi fikir ve düşünce insanı olduğu kadar Türkçe'nin varlığında ve yayılmasında da önemli bir rol üstlenmiştir. Doğduğu tarih kesin olarak bilinmese de Ahmet Yesevi'nin mevcut bilgilere göre 1085 -1095 yılları arasında dünyaya geldiği, Fakrname adlı eserden 1166 yılında 73 yaşında vefat ettiği ve bu bilgilerden yola çıkılarak 1093'te doğduğu tahmin edilir (Bice, 1993: 9). Doğum yeri olarak Yesi kenti belirtilse de annesinin ve babasının türbesi burada bulunduğundan Sayram'da doğduğu düşünülmektedir. Sayram şehri Kazakistan'ın güneyinde Çimkent şehrinin doğusunda Karasu çayı kıyısında bulunmaktadır Bazı kaynaklar onu Yesi, yani günümüzdeki ismi ile Türkistan şehrinde doğduğunu ifade etseler de bu doğru değildir (Eraslan, 1989: 159-160). Babası, Ahmet'in doğduğu kentin en tanınmış şeyhiydi. Halifelerinden Şeyh Musa'nın kızı Ayşe Hatun'u almış ve ondan Gevher Şehnaz adlı bir kızla Ahmet dünyaya gelmiştir (Köprülü, 2013: 120). Babası Şeyh İbrahim'in Hz. Ali'nin oğlu olarak bilinen İbni Hanefiyye'nin soyundan geldiğine dair rivayetler bulunmaktadır. Sayram kentinde Hz. Ali'nin oğlunun soyundan geldiğine inandıklarına Hâce unvanı

Kevser Öztürk¹

How to Cite This Article

Öztürk, K. (2024). "Ahmet Yesevi ve Orta Asya Türk Tarihine Etkileri" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:8; pp:1437-1440. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13383875>

Arrival: 02 July 2024

Published: 28 August 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Tarih Öğretmeni (MEB), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale, Türkiye. ORCID: 0000-0003-1684-6185

verilmiştir. Aynı soyun mensubu olan Ahmet Yesevi'de bu nedenle Hacı Ahmet Yesevi şeklinde de bilinmektedir. (Gündüz, 1998: 192). Annesi ise Musa şeyhin kızı Ayşe Hatun'dur. Annesinin adı Ayşe (Karasaç) olarak bilinmektedir (Bice, 1993: 9). Erken yaşta hem annesini hem de babasını kaybeden Ahmet Yesevi, ablası Gevher Şehnaz'ın himayesinde tam olarak bilinmeyen bir nedenle Sayram kentinden ayrılarak Yesi kentinde ikamet etmeye başladı. Ablası ile geldiği bu şehirde ilk tahsil hayatını geçirdi. Bu sıralarda Yesi şehrinde Arslan Baba tarafından kurulmuş bir tasavvuf inancı hâkimdir. Bu şehirde Aslan Baba ismiyle nam salmış olan, bölgede tanınan Türk şeyhinin ilgisine ve takdirine mazhar olmuştur (Köprülü, 2013: 123). Yesi'de Arslan Baba ya intisap ederek tahsiline devam etmiştir. Ahmet Yesevi'nin Türk edebiyat tarihinde nakledilen destani hayatına ait bir rivayet de şöyledir:

“Aktarılan menkıbe ye göre gazvelerin birinde yiyecek bir şeyleri kalmayan sahabenin isteği üzerine Hz. Peygamber dua eder. Bu duadan sonra Cebrail cennetten bir tabak hurma getirir, ashabı kiramdan orada bulunanlar birer hurma alırlar. Ancak bir hurma yere düşer. Bunu gören Cebrail düşen bu hurmanın Hz. Peygamberin ümmetinden Ahmet isimli birisinin kısmeti olduğunu ifade eder. Hz. Peygamber sahibine teslim etmek üzere sahabeye bu hurmayı emanet etmek ister. Sahabe arasından Arslan Baba bu görevi yerine getirmeye talip olur. Hz. Peygamber mübarek eli ile bu hurmayı Arslan Babanın damağına yerleştirir Ahmet'i nerede ve nasıl bulacağını anlatır ve aynı zamanda onun terbiyesi ile ilgilenmesini de bir görev olarak verir. Arslan baba yüzyıllarca Ahmet'i arar ve kendisine verilen bu işaret gereğince Yesi'ye gelir. Ahmet'i arar ve mahalle çocukları ile oynarken bulur. Arslan baba daha hurmadan bahsetmeden Ahmet Yesevi emaneti kendisine vermesini ister. Arslan baba 500 yıl damağında sakladığı ve tazeliğini koruyan hurmayı ağzından çıkararak sahibine teslim eder. Ayrıca onun eğitimi ile de ilgilenmeye başlar. Arslan Baba'nın terbiye ve irşadı ile Ahmet kısa zamanda manevi kemal mertebelerini aşar, şöhreti etrafa yayılmaya başlar (Develi, 1999: 18-19).

Arslan Babanın vefatı üzerine Yesi den ayrılarak ilim öğrenebilmek düşüncesiyle büyük İslam dininin merkezi sayılan Buhara'ya² gitmiştir (Köprülü, 2013: 123). Karahanlı hakimiyeti altında olan bu kente Türkistan'ın her yanından ilim tahsili için binlerce öğrencinin geldiği bilinmektedir. Buhara medresesinde İslami ilimleri ve o dönemin diğer ilimlerini tahsil ederek dönemin büyük bilgini Yusuf Hemedani'den tasavvuf eğitimi almıştır (Tosun, 1989: 12-13). Böylece manevi ilimleri de tahsil etmiştir. Fuat Köprülü Yusuf Hemedani'yi şöyle tasvir etmiştir: “Yusuf Hemedani uzun boylu ince yapılı bir adamdı, üzerine yün kumaştan yamaların olduğu elbiseler giyer, dünyalık işlere çok önem vermez, devlet ileri gelenlerinin evlerine gitmezdi. Elinde ne varsa ihtiyaç sahiplerine verip kendisi kimseden herhangi bir şey kabul etmezdi. Herkese çok merhametli ve halim davranırdı. Vaktinin çoğu Kur'an-ı Kerim okumakla geçirdi. Ağrılara yaralara ilaç yapar, sıkıntıda olanların derdine çözüm üretmeye çalışırdı. Türk ve Taciklerin yaşadığı köylerdeki halkın İslam dininin farzlarını öğrenmelerini sağlardı. Kalbi bütün mahlukat için derin muhabbetle doluydu (Köprülü, 2013: 131-132).

Bu coğrafyada yaşayan dönemin alimlerine ve mutasavvıflarına derin saygı gösterilirdi. Bu nedenle Ahmet Yesevi de Yusuf el-Hemedani'ye derin bir muhabbet besleyerek ona intisap etmiş ve onun nüfuzu altında şahsiyet bulmuştur. Manevi eğitimini Yusuf Hemedani'den tamamlayarak bir müddet sonra Buhara'dan Türkistan'a dönmüştür. Bu esnada tahminen 60 yaş civarında olan Ahmet Yesevi öldüğü tarihe kadar burada irşad faaliyetlerini sürdürmüştür (Eraslan, 1989: 160). Kaynakların ekserisi tarafından Ahmet Yesevi'nin (H.562) 1166 yılında vefat ettiği kabul edilmektedir. Divan-ı Hikmet'te aktarılan ananeye göre 63 yaşını tamamladıktan sonra kendine ait olan tekkenin bir köşesine üç arşın derinliğinde bir çilehane yaptırmış ve kalan ömrünü burada tamamlamıştır. Hz. Muhammed (sav) ve onun itikadına bağlı olan Ahmet Yesevi O'nun ömründen daha uzun yaşamayı kendi itikadınca sünnete aykırı görmüştür. Kaç yaşında öldüğüne dair net bir malumat bulunmamaktadır. Ulaşılan mevcut bilgilere göre Ahmet Yesevi'nin bir oğlu iki kızı vardır. Kızlarının ismi Gevher Şehnaz ve Gevher Hoşnaz, oğlunun ismi ise İbrahim'dir.

EDEBİ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

Anadolu öncesi Türk edebiyatının önemli temsilcilerinden biri olan Ahmet Yesevi her durumda kardeşliği temel alan şahsiyeti ve menkıbevi hayatı ile Orta Asya Türk dünyasında önemli bir yere sahiptir. Yesevi ekol XII. yüzyıl ile XV. yüzyıl arasında Orta Asya'nın tamamında Harezmi'de Kafkasya'da Türkmenler arasında ve Orta Volga'da yaşayan Tatarlar arasına nüfuz etmiş, İran'ın kuzeyinde, Horasan'da ve Anadolu coğrafyasında Yesevi ekolü benimsemiş gruplar ortaya çıkmıştır (Türer, 1988: 85).

İslami değerleri Türklerin inanış ve yaşayış biçimleri ile birleştiren Ahmet Yesevi eserlerini anadili olan Türkçe ile meydana getirmiştir. Bununla da sınırlı kalmayıp halkın anlayabileceği sade bir üslupla ve hece vezni ile yazmıştır. Asırları aşan derin etkiler oluşturan dini ekoller genellikle yazılı bir kültürü de beraberinde getirmektedir. Ahmet

² Buhara: Ayrıntılı bilgi için bkz. Ramazan Şeşen, “Buhara” maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt, 6 İstanbul 1989, s. 363-367.

Yesevi'ye ait olan eserlerin başında Divan-ı Hikmet gelmektedir. Ahmet Yesevi'nin tasavvufi eserlerini içine alan en tanınmış eserine Divan-ı Hikmet denir. Eserde yer alan bilgilerin hepsi ayrı bir hikmettir (Köprülü, 2013: 192). Fikirlerini ve duygularını bu şekilde manzum hikmetler tarzında daha iyi aktarabilmiş olsa gerekir ki yetiştirdiği öğrencileri de onun izini takip ederek benzer hikmetler yazmışlardır. Bunun için Divan-ı Hikmet bir bakıma Yesevilik ekolünü benimseyenlerin ortak eseridir. Hikmetlerin sonradan Ahmet Yesevi'nin dervişleri tarafından yazılı hale getirildiği tahmin edilmektedir. Yine bu dervişler aracılığı ile en uç noktalarda olan Türk yurtlarına kadar ulaştırılmıştır (Bice, 1993: 17). Fikir ve duygu tarafı kuvvetli olan hikmetler tasavvufi ve ahlaki öğütlerden müteşekkildir. Şiirlerin samimi telkinlerle ve edebi sanatlardan uzak anlaşılır manzumelerden meydana gelmesi Türkler arasında bir düşünce birliğinin oluşumunda etkili olmuştur.

Divan-ı Hikmet'teki manzumelerin muhtevisiyatına bakıldığında hangilerinin Ahmet Yesevi'ye ya da dervişlerine ait olduğu konusu henüz netlik kazanamasa da şiirlerin verdiği hissiyat bu nüshaların Ahmet Yesevi'ye ait olduğu düşüncesini pekiştirmektedir. Nitekim asırlar sonrası benzer ifadeler ile aynı ruhu yaşatan hikmetler de yazılmıştır.

Divan-ı Hikmet'in var edilmesinde Ahmet Yesevi'nin kullandığı dilin, Kaşgarlı Mahmut'un Türkçenin en ileri seviyesi olarak gördüğü Hakaniye lehçesi yani Karahanlı Türkçesi olduğu düşünülmektedir (Eraslan, 1989: 161). Fakat bu konuda bir netliğe ulaşabilmek için derinlikli araştırmalar yapılmalıdır. Divan-ı Hikmet'in dışında Ahmet Yesevi'ye atıfta bulunulan bir başka eser de Fakrname'dir. İçerik olarak Divan-ı Hikmet nüshalarının mensur bir tarzda genel bir açıklaması şeklinde olan bu eserin Ahmet Yesevi tarafından kaleme alınmadığı tahmin edilmektedir. Sonradan ilkelerini benimsemiş bir derviş tarafından yazılmış olması muhtemel olan Fakrname, Kemal Eraslan tarafından kaleme alınmıştır (Eraslan, 1977: 45-120).

FİKİRLERİ ve ORTA ASYA TÜRK TARİHİNE ETKİLERİ

Ahmet Yesevi İslamiyet'i Allah'a aşkla bağlılıkla izah etmiş Müslüman'ı da maddi menfaat gözetmeyen samimi, gösterişten uzak kimse olarak nitelendirmiştir. Ayrıca insanı sevmeyi insana hizmet etmeyi yaratıcının yeryüzündeki temsilcisi olması sebebiyle de İslam dininin bir amacı olarak yaşadığı topluma telkin etmiştir. Ömrü boyunca devam eden ilim tahsili, meşgul olduğu ibadetler dışında geçimini tahta kaşık yontup satarak sağlayan Ahmet Yesevi alın teri ve el emeği ile geçinmeyi etrafındaki insanlara öğütlemiştir.

İnanıldığı değerleri samimi bir şekilde yaşaması Yesi'de irşada başladığı dönemde etrafındaki Türk halkları tarafından benimsenmesini sağlamıştır (Eraslan, 1989: 161). Ahmet Yesevi'nin Yesi'ye döndüğü esnada Türkistan'ın Yedisu bölgesinde dini temayüllerin mevcut olduğu bilinmektedir. 11. yüzyıl dünyasına gelindiğinde Türk dünyası uzun bir zaman itibarıyla tasavvufi düşüncelere alışmıştır. Mutasavvıfların menkıbeleri ve kerametleri sadece şehirlere değil göçebe Türkler arasına bile sirayet etmişti (Bice, 2016: 312). Arapça ve Farsça diline hâkim olan Ahmet Yesevi, Taşkent ve Siri Derya yöresinde insanları irşat etmekle meşgul olmuştur. Seyhun'un ötesindeki bozkır bölgelerde yaşayan göçebe Türkler arasında sevilmiş ve etki sahibi olmuştur (Eraslan, 1989: 161). Başka bir deyişle kırsal bölgelerde yaşayan, sade bir hayat tarzına sahip insanlara ilim ve irfan öğretmiştir. Tüm bu faaliyetleri akıcı anlaşılabilen sade bir dille gerçekleştirmiştir. Fuat köprülü ye göre Ahmet Yesevi ekseri hikmetlerini Orta Asya'da halk arasında çok sevilen ve eskiden beri çok kullanılan vezin ölçülerinde yazmıştır. Ve vezinlerinde sakin ve vakarlı edasını, ağırbaşlı tutumunu hiç değiştirmeden Orta Asya Türk'ünün şahsiyetini ortaya koymuştur (Cebecioglu, 1993: 92). Böylelikle etrafında toplanan göçer Türk halklarına İslam'ın temel esaslarını ve Yesevilik'in temel dinamiklerini sade bir Türkçe ile dile getirdiği hikmetleri vasıtasıyla duyurmuştur. Hikmetler Yesevi dervişleri aracılığı halen İslamiyet'i benimsememiş olan uzaklarda yaşayan Türk topluluklarına kadar ulaştırılmıştır. Zira onun yakın çevresinde 12.000, uzak çevresinde ise 99.000 kadar ona intisap edenler ve çok sayıda yetiştirdiği halifeleri vardı (Eraslan, 1989: 161). Ahmet Yesevi'nin Orta Asya'da asırlar boyu devam edecek kalıcı bir etki uyandırmasında hikmetlerinin dışında Türk dünyasının tamamına etki eden dervişlerinin rolü büyüktür. Türklerin yaşadığı bölgelerin çoğunda ortak bir dini inanç atmosferi gerçekleşmiştir (Bice, 1993: 14).

Ahmet Yesevi'nin öğrencileri Türkistan, İdil Ural, Diyar-ı Rum, Desti Kıpçak ve Kafkaslarda görev yapmışlardır. Öncelikle saz eşliğinde kopuz ustaları hikmetlerini bestelenmiş olarak çalıp söylemişlerdir (Zeybek, 2017: 16). Böylece Seyhun bölgesinde yüzlerce yıl ezberlenip içselleştirilen hikmetler Orta Asya ve Volga çevresinden bugünün Anadolu'suna kadar aslı özelliğini hiç kaybetmeden devam edegelmiştir.

İsmiyle sembolleşen Yesevi ekol, Orta Asya Türk halklarına Kur'an ve sünnet çizgisinde bir yaşamı öğütler. Hayatın gelip geçici olduğunu idrak etmelerini sağlayarak yaşadıkları olumsuz hadiselerde karamsarlığa ve ümitsizliğe kapılmamaları gerektiğini, ayrıca kudret sahibi yegâne varlığın Allah Teala olduğunu da hatırlatarak kibirden uzak durmaları gerektiğini telkin etmiştir. Yesevilik'in temelinde bulunan esaslar Allah'ı tanıma, cömert olmak, doğruluk ve dürüstlük, hakiki bilgi, Allah'ın takdir ettiği rızka tevekkül etmek ve içtenlikli tefekkür halidir (Develi, 1999: 48-49). Esasında Yesevilik'in halklara sunduğu bakış açısı dünyadan kopuk hiçbir şeye itiraz

etmeden körü körüne bir itaat değildir. Aksine kimse tarafından istenmeyen öfke, kin, kıskançlık gibi duyguların sosyal hayatta yeşermesine fırsat vermeden bunları yumuşak huyluluğa, affediciliğe ve cömertliğe tebdil etmeyi öğütlediği anlaşılabilir. Temel felsefesi olan kardeşliği ve sosyal barışı bu sayede bozkır halkları arasında gerçekleştirmeyi başarmıştır. Orta Asya'da yaşayan halklar dayanışma içerisinde olabilmışlerdir. Teşkilatçı özelliğe sahip olan Ahmet Yesevi üretime dönük, istikamet çizgisini esas alan melametliği ile heteredoks fikirleri Türker'in benimsemesini engelleyerek Türkistan halklarını arı duru bir iman safhasına getirmiştir (Gündüz, 1998: 190).

Yesevilik adı verilen bu ilkeler geniş bir coğrafi sahada yayılmıştır. Bunlar Kazakistan, Özbekistan kısmen Türkmenistan ile Tacikistan'ı ve Volga boylarını içine alan Orta Asya ağırlıklı saha, Hindistan sahası ve Anadolu sahasıdır (Ocak, 1993: 299). Orta Asya'da Yesevilik düşüncesinin Seyhun nehri, Maveraünnehir, Harezmi bölgelerinde geniş halk kitleleri tarafından benimsendiği bilinir. 15.-16. yüzyıllara kadar Türkistan'ın ve Horasan'ın hemen her tarafına, hatta Keşmir, Kabil, Temeşvar, Hicaz, Diyarbakır ve İstanbul'da Yesevi dervişlerine rastlanmıştır (Bice,1993: 15). Yesevilik ekolü sonradan Türkistan ve Anadolu gibi sahalarda teşekkül edecek Nakşibendi'ye, Kübreviye gibi tasavvufi akımlarını da derinden etkileyecektir.

SONUÇ

Ahmet Yesevi'nin fikirleri ile Orta Asya Türk dünyasında neşet eden Yesevilik düşüncesi Türk kültürünün temel unsurlarını dini-tasavvufi esaslarla kuşatarak burada yaşayan Türk halklarının günlük hayatlarına yön vermiştir. Orta Asya Türk dünyasının sosyal hayatlarında kardeşlik atmosferini tesis etmiştir. Toplumun hiçbir ferдинin dini inancı veya hatalı davranışları nedeniyle ötekileştirilmediği, sosyal barış ve kardeşlik ortamı meydana getirilmiştir. Moğol İstilasası sonrasında Harizm, Horasan, Azerbaycan yoluyla Anadolu coğrafyasına intikal eden insanlar arasında Yeseviyye'ye mensup dervişler ve seyyahlar da mutlaka yer almakta idi. Muhtemeldir ki bahsi geçen gezici dervişler, Horasan bölgesinin ileri gelen alperenleri ve erenleri Anadolu'nun, Balkanların Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında önemli bir rol üstlenmişlerdir.

KAYNAKÇA:

- Attar, F. (1990). Mantıku't-tayr. (Çev. Abdülbaki Gölpınarlı). MEB Yayınları: İstanbul.
- Bennigsen, A. (1988). Sufi ve Komiser Rusya'da İslam Tarikatları. (Çev. Osman Türer). Akçağ Yayınları: Ankara.
- Bice, H. (1993). Ahmet Yesevi Divan-ı Hikmet. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: Ankara.
- Bice,H. (2016). Pir-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevi. Ahmet Yesevi Üniversitesi Yayınları: Ankara
- Eraslan, K. (1989). Ahmet Yesevi, TDV İslam Ansiklopedisi (C 2, 159-161). İstanbul. Erişim Adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr>
- Köprülü, F. (2013). Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar. Alfa Yayınları: İstanbul.
- Gündüz, İ. (1998). Ahmet Yesevi'nin Tarikat ve İrşad Anlayışı, Yesevilik Bilgisi. Ahmet Yesevi Vakfı Yayınları: Ankara.
- Develi, H. (1999), Ahmet Yesevi. Şule Yayınları: İstanbul.
- Şeşen, R. (1989). Buhara. TDV İslam Ansiklopedisi (C 6, 363-367). İstanbul. Erişim Adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr>
- Tosun, N. (1989). Yusuf Hemedani. TDV İslam Ansiklopedisi (C 44, 12-13). İstanbul. Erişim Adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr>
- Cebecioglu, E. (1993).” Hoca Ahmet Yesevi”. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (XXXIV: 92). Ankara.
- Zeybek, N. K. (2017). Aşk Yolu Hoca Ahmet Yesevi ve Hikmetleri. Ötüken Yayınları: İstanbul.
- Eraslan, K. (1977). “Yesevi'nin Fakrnamesi”. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi (Cilt:22, 45-120). İstanbul.
- Ocak, A. (1993). “Türk Dünyası'nda Ahmed-i Yesevi ve Yesevilik Kültürünün Yayılışı “. Milletler Arası Hoca Ahmet Yesevi Sempozyumu Bildirileri (s. 299). Kayseri.